



ISSN 2644-4798

KAPITULA

DIECÉZNY ČASOPIS SPIŠSKÉHO BISKUPSTVA ROČNÍK X. 5/2021



Za synodálnu Cirkev
spoločenstvo | spoluvčasť | misia

SYNODA O SYNODALITE

STRANA 3



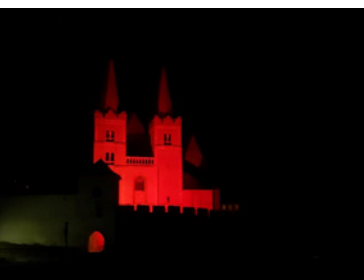
ODPUSTOVÁ SLÁVNOSŤ SV. MARTINA

STRANA 3



POŽEHNANIE STREDOVEKÉHO KOMPLEXU

STRANA 4



ČERVENÁ STREDA

STRANA 4





EDITORIÁL

Milí priatelia,

v novembri sme sa na diecéznej úrovni pripojili k synode, ktorú zvolal Svätý Otec František. Téma tejto synody je: Za synodálnu Cirkev: spoločenstvo, spoluúčasť a misia.

Deje sa to počas Roku rodiny, v čase očakávania a príchodu Ježiša, Božieho Syna, na tento svet. Narodenie Ježiša, mení manželský pár Jozefa a Márie na spoločenstvo rodiny.

Pridajme sa k tomuto zástupu, ktoré prichádza k betlehenským jasličkám, kde v strede je Dieťa Ježiš v spoločenstve Márie a Jozefa.

Prajem Vám pokojné

a požehnané prežívanie vianočných sviatkov.

LUBOMÍR KRETT

KAPITULA

Časopis Spišského biskupstva 5/2021, roč. X.
E-mail: casopis@kapitula.sk

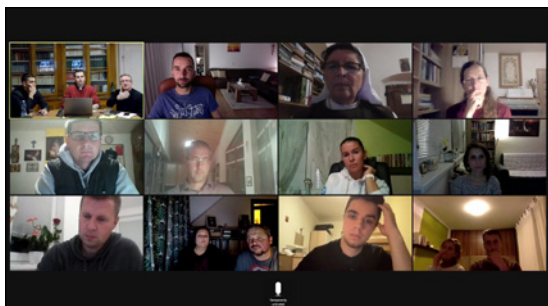
Šéfredaktor: Lubomír Krett
Redakcia: Lubomír Kaľavský, Luboslav Hromják
Jazyková úprava: Mgr. Zuzana Slobodníková
Grafická úprava: Marián Jabroický
Imprimatur: Mons. Štefan Sečka, spišský biskup
5. 10. 2012 pod číslom 2311/12
Cenzor: Mons. Jozef Bielač
Vydavateľ: Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo
Spišské Podhradie, Spišská Kapitula 9,
053 04 Spišské Podhradie
Periodicita: 5x ročne
ISSN 2644-4798
Obálka: Sv. Jozef, Zákamenné, foto L. Kaľavský

OBSAH

- 2 EDITORIÁL
- 3 AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE
- 5 SPIŠSKÍ KAPITULNÍ VIKÁRI –
FRANTIŠEK LIPTAY A FERDINAND FERČEK
- 8 PÔSOBNIE PIARISTOV NA SPIŠI V 17. STOROČÍ
- 10 KOSTOL SV. JOZEFA V ZÁKAMENNOM

AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE

SYNODA O SYNODALITE



Synodálnu cestu sme v Spišskej diecéze otvorili v nedeľu 17. októbra 2021 o 9:00 hod. slávnostnou svätou omšou v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule. Hlavným celebrantom bol diecézny administrátor Mons. Ján Kuboš. V tento deň zaznel vo všetkých farnostiach pastiersky list diecézneho administrátora, ktorým túto synodálnu cestu slávnostne otvoril. Nosnou myšlienkou boli slová pápeža Františka, ktoré povedal na audiencii týždeň po návrate zo Slovenska: „Drahí bratia a sestry, táto nádej, táto evanjeliová nádej, ktorú som mohol vidieť počas cesty, sa uskutoční, stane sa konkrétnou, len ak sa skĺbi s ďalším slovom: spoločne. ... Toto je cesta, pretože budúcnosť bude plná nádeje, ak bude spoločná, nie osamotená.“ Zároveň diecézny administrátor menoval koordinátora pre synodu vsdp. Patrika Taraja. Pod jeho vedením vznikol diecézny synodálny tím, ktorý sa pravidelne stretáva na online stretnutiach. ■

SV. OMŠA ZA ZOSNULÝCH KŇAZOV A BISKUPOV SPIŠSKEJ DIECÉZY



Dňa 2. novembra si Cirkev spomína na všetkých verných zosnulých. Pri tejto príležitosti

ti slávil diecézny administrátor Mons. Ján Kuboš svätú omšu za všetkých zosnulých kňazov a biskupov našej diecézy. Následne o 9:00 hod. viedol na cintoríne pobožnosť za duše zomrelých. Za posledný rok nás predišli do večnosti otec biskup Štefan Sečka, 4 kňazi našej diecézy a 4 kňazi, ktorí z našej diecézy pochádzali alebo v nej pôsobili. ■

PAMÄTNÝ DEŇ BISKUPA JÁNA



V sobotu 13. novembra 2021 sme slávili v Katedrále sv. Martina pamätný deň biskupa Jána Vojtaššáka. Pri tejto príležitosti slávil Mons. Peter Beňo, nitriansky pomocný biskup, svätú omšu. Tejto slávnosti predchádzalo predstavenie knihy z pera dona Jozefa Luscoňa, ktorá nesie názov *Tajomstvo biskupovho pohľadu*. Dielo je románovým spracovaním života Božieho sluhu biskupa Jána Vojtaššáka. Celú slávnosť v priamom prenose ponúklo Rádio Lumen. ■

ODPUSTOVÁ SLÁVNOSŤ SV. MARTINA



Deň 11. november je veľmi dôležitým pre celú Spišskú diecézu. Je to slávnosť svätého Martina,

patrona katedrály a Spišskej diecézy. Slávnostnú svätú omšu celebroval rožňavský diecézny biskup Mons. Stanislav Stolárik. Následne v nedeľu 14. novembra 2021 sme spoločne zavŕšili „Svätomartinské trojdnie“. Slávnostnú svätú omšu celebroval a homíliu predniesol Mons. Ján Kuboš, diecézny administrátor. Pri tejto príležitosti sme prosili o požehnanie celej diecézy – jej kňazov i všetkých veriacich. ■



OTVORENIE A POŽEHNANIE KOMPLEXU STREDOVEKÉHO KLÁŠTORA MINORITOV V LEVOČI



Po dlhých rokoch odborných rekonštrukcií sa nám podarilo slávnostne otvoriť a požehnať Komplex stredovekého kláštora minoritov v Levoči. Podujatie, ktoré sa uskutočnilo dňa 19. novembra 2021 organizovalo Slovenské národné múzeum – Spišské múzeum v Levoči, ktoré bude vďaka podpísanej zmluve s Biskupstvom Spišské Podhradie a s farnosťou Levoča užívať tieto priestory ako svoju expozíciu. Tieto priestory požehnal diecézny administrátor Mons. Ján Kuboš. Na slávnostnom otvorení a požehnaní sa zúčastnila aj Ministerka kultúry SR Natália Milanová, predseda PSK Milan Majerský, riaditeľ SNM Branislav Panis a ďalší vzácní hostia. ■

ČERVENÁ STREDA



Aj Spišská diecéza sa v stredu 24. novembra zapojila do projektu pápežskej nadácie ACN – Pomoc trpiacej Cirkvi Červená streda, ktorý pripomína utrpenie mnohých prenasledovaných kresťanov vo svete. Svoju spoluúčasť vyjadrila aj tým, že Katedrála a biskupský úrad boli večer nasvietené na červenú farbu. ■

PETER MATIS
PROJEKTOVÝ MANAŽÉR

SPIŠSKÍ KAPITULNÍ VIKÁŘI – FRANTIŠEK LIPTAY A FERDINAND FERČEK



FOTO: AUTOR

František Liptay sa narodil 16. septembra 1814 v Krompachoch, v meste neďaleko Spišskej Novej Vsi. Krompachy sa od 16. storočia stali významným strediskom šľachtických rodín, na podnet ktorých bol v Krompachoch zriadený samostatný administratívny celok, v dôsledku čoho začali do tohto mesta prichádzať bohaté kupecké rodiny. V roku 1602 získali Krompachy titul slobodného banského mesta. V čase narodenia Františka Liptaya boli miestnymi zemepánmi grófsky rod Čákiovcov (Csáky), ktorý v roku 1831 čelil trom spišským sedliackym povstaniam v súvislosti s epidémiou cholery. Po potlačení povstaní bolo popravených 12 osôb z Krompách a okolia.

František Liptay v týchto neľahkých časoch študoval humanitné vedy v Levoči, neskôr filozofiu v Jágri (dnes Eger v Maďarsku) a teológiu vo Viedni. Kňazskú vysviacku prijal 2. augusta 1838. Dňa 7. augusta toho istého roku začal pôsobiť v Nemeckej Lupči (dnes Partizánskej Lupči) ako kaplán vo veku 23 rokov. Od 16. apríla 1841 bol aktuárom na biskupskom úrade. Dňa 15. septembra 1842 sa stal tajomníkom biskupa Jozefa Bélika. 6. marca 1847 sa stal tajomníkom kapitulného vikára Jána Andujára, ktorý túto funkciu zastával veľmi krátko. V roku 1847 bol namiesto kapitulného vikára zvolený Dominik Biacovský a od 20. júla sa jeho tajomníkom stal František Liptay.



Po revolučných rokoch 1848 – 1849 biskupské stolce na území dnešného Slovenska boli na určitý čas obsadené biskupmi slovenskej národnosti. Medzi takých patrili aj Ladislav Zábojský, ktorý v roku 1850 zaujal miesto spišského diecézneho biskupa. Dňa 22. júla 1851 sa František Liptay stal jeho tajomníkom. Po krátkom čase dňa 28. októbra 1851 sa stal správcom farnosti Poprad a 26. decembra toho istého roku bol menovaný za konzistoriálneho asesora (prísediaceho). Dňa 5. septembra 1855 sa stal správcom dekanátu vo Veľkej, ktorá je dnes jednou z mestských častí Popradu. V roku 1857 bol vyznamenaný Zlatým krížom za zásluhy. Toto vyznamenanie zaviedol cisár František Jozef I. 16. februára 1850. Zlatý kríž za zásluhy bol udeľovaný civilným osobám za zásluhy v prospech všeobecného dobra. Počas prvej svetovej vojny toto vyznamenanie nadobudlo charakter vojenských zásluh. Mohol ho získať každý občan monarchie bez ohľadu na rasu či náboženstvo.

V roku 1858 bol František Liptay navrhnutý za farára v Poprade. Dňa 21. októbra 1859 sa stal dekanom vo Veľkej a 1. februára 1861 bol ustanovený za popradského farára. Spišský diecézny biskup Ladislav Zábojský sa ako jediný z uhorských biskupov pridal k iniciatíve banskobystričského biskupa Štefana Moyzesa, keď v dňoch 5. – 12. júla 1863 usporiadal diecézne oslavy tisícého výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Cieľom týchto osláv bolo upevňovať slovanskú vzájomnosť a prehliadnúť úctu k dedičstvu, ktoré vierozvestcovia zanechali Slovákom. Niekoľko dní po skončení miléniových osláv od 19. júla do 30. decembra 1863 bol František Liptay ustanovený za farára v Spišskej Kapitule.

Môžeme predpokladať, že do týchto miléniových osláv sa aktívne zapájal aj František Liptay. Jeho aktívny prístup a tendencia inklinovať k národnému povedomiu Slovákov mohla vzbudiť pozornosť biskupa Ladislava Zábojského. František Liptay od ustanovenia za farára v Spišskej Kapitule, svoju kňazskú službu vykonával na kuriálnej pôde a bol vymenovaný do rôznych cirkevných funkcií.

V čase od 25. augusta sa stal prosynodálnym examinátorom, 16. apríla 1867 kanonikom č. 9, 9. apríla 1869 kanonikom č. 8 a 2. januára 1868 titulárnym opátom *sv. Gabriela Archanjela v Telegde* (dnes Tileagd) v dnešnom Rumunsku. Od 27. septembra 1874 začal zastávať úlohu liptovského archidiakona. Ako

archidiakon na danom území uplatňoval svoju službu, staral sa o disciplínu a vykonával základné administratívne úlohy ako zástupca miestneho biskupa. Tejto svojej úlohy sa vzdal a 22. októbra 1874 sa stal riaditeľom učiteľského ústavu v Spišskej Kapitule. Tu zohral veľmi dôležitú úlohu, keď ako riaditeľ predložil biskupovi Jurajovi Čáskovi v roku 1879 nový Organizačný štatút Rímskokatolíckeho učiteľského ústavu Spišskej diecézy, ktorý bol 31. augusta 1879 schválený. Od 14. augusta 1877 do 30. mája 1891 bol diecéznym školským inšpektorom. Dňa 27. apríla 1880 bol vymenovaný za biskupského sudcu a od 22. júna toho istého roku sa stal velprepoštom. V roku 1881 bol vymenovaný za pápežského komorníka. Táto cirkevná funkcia od 11. storočia zodpovedala právomoci na správu určitého pápežského majetku. V postupe času takto vyznamenaný človek patrila akoby k tzv. domácim priateľom pápežského dvora.

Za kapitulného vikára bol zvolený 28. januára 1892. Z úradu kapitulného vikára bol kvôli pokročilému veku 9. marca 1894 na vlastnú žiadosť uvoľnený. Zomrel 11. októbra 1903 v Spišskej Kapitule ako 90-ročný. Prežil 66 rokov kňazského života a 41 rokov v službe kanonika. Pochovaný bol 13. októbra 1903 v jednej z kanonických krypt Katedrály sv. Martina v Spišskom Podhradí.

Kanonici sa zhromaždili na konzistóriu dňa 3. júla 1903 v kanónii č. 3. František Liptay bol po voľbách, ktoré sa v ten deň udiali uvoľnený z úradov, ktoré zastával. Na miesto velprepošta bol dosadený Pavol Richnavský (Richanvszky), ktorý v tom čase zastával úrad kanonik lektor. Na miesto kapitulného vikára bol po hlasovaní jednohlasne zvolený kanonik kustos Ferdinand Ferček (Fertsek).

Ferdinand Ferček sa narodil 28. novembra 1846 v Spišskej Novej Vsi. Základné štúdium absolvoval na gymnáziu v Levoči. Po absolvovaní gymnázia sa jeho kroky uberali cestou teologických štúdií, ktoré absolvoval na Spiši a v Budapešti. V Budapešti si osvojil patričné poznatky vyššieho stupňa teologických štúdií. Po absolvovaní týchto štúdií sa stal profesorom religionistiky a latinského jazyka. Za kňaza bol vysvätený 24. júla 1870. Od 16. októbra toho istého roku pôsobil ako kaplán v Zubrohlave na Orave. Od 13. augusta 1872 jeho kňazská služba aj naďalej pokračovala na Orave, a to v Lokci. Pres-



ne po mesiaci 13. septembra sa stal profesorom religionistiky a latinského jazyka v spišskom seminári. Zo študijných úspechov Ferdinanda Ferčka môžeme predpokladať jeho intelektuálnu nadanosť, v dôsledku ktorej našiel svoje uplatnenie na akademickej pôde. Od 25. augusta 1873 sa stal diecéznym archi-várom. Od 16. októbra 1874 sa stal tajomníkom biskupa Juraja Čásku (Császka) a zároveň ceremoniá-rom. Riaditeľom diecéznej kancelárie sa stal 11. júla 1876. Dňa 15. decembra bol menovaný a 25. decem-bra toho istého roku uvedený do úradu farára v Lis-kovej. Od 30. marca 1880 zastával úrad liptovského dekana a školského inšpektora. Od 1. februára 1881 sa stal kanonikom. Dňa 7. júla 1882 sa mu ako ka-nonikovi dostalo úradu prosynodálneho sudcu a od 27. augusta toho istého roku bol znova ustanovený za riaditeľa diecéznej kancelárie, medzitým od 24. apríla do 10. júla spravoval farnosť Ružomberok ako farár. Tentokrát mu liptovské pomery boli už dobre známe vďaka skúsenosti, ktorú nadobudol, keď pô-sobil v Liskovej.

Dňa 17. júla 1886 sa stal titulárnym opátom *Pan-ny Márie de Torno*. 23. augusta 1889 sa stal kano-nikom č. 9 a od 27. októbra 1890 liptovským archi-diakonom. Dňa 19. januára 1892 prijal úrad miest-neho preláta Jeho Svätosti pápeža. Od 6. októbra 1892 sa stal oravským archidiakonom a 30. decem-bra 1893 katedrálňm archidiakonom. Dňa 1. au-gusta 1895 bol uvedený ako kanonik kustos. V roku 1903 sa biskup Pavol Smrečáni [Szmrecsányi] kvô-li svojmu podlomenému zdraviu zdržiaval v letom sídle v Spišskom Štiavniku až do 23. septembra a dňa 8. októbra 1903 bol inštalovaný za biskupa vo Veľkom Varadíne (dnes Oradea v Rumunsku). V dô-sledku toho ostal spišský biskupský stolec vakant-ný, preto dňa 3. júla 1903 bol zvolený za kapitulné-ho vikára Ferdinand Ferček. Po zaujatí spišského biskupského stola Alexandrom Párvym v roku 1904 ostal pôsobiť v diecéznej kúrii vo funkcii generálne-ho vikára a audítora diecézneho tribunálu. Zároveň bol veľprepoštom sídelnej spišskej kapituly. V roku 1914 bol vyslaný spišským biskupom ako delegát za Spišskú diecézu na autonomistický kongres Katolíckej cirkvi. Zomrel 20. novembra 1918 v Spišskej Ka-pitule. V niektorej historickej literatúre sa uvádza ako miesto úmrtia Torno¹. Tento fakt je nespráv-

ny, vyvraciam ho údajmi z matrík v archíve Biskup-ského úradu v Spišskom Podhradí. Pochovaný je v jednej z kanonických krypt Katedrály sv. Martina v Spišskom Podhradí.

MARIÁN MURÍN
BOHOSLOVEC 3. ROČNÍKA

Zdroje:
Initia – HRADSKÝ Jozef
Aditamenta – HRADSKÝ Jozef

tina. Nesprávne uviedli miesto úmrtia Torno. Porov. SCHUSTER, Rudolf. *Schematismus kňazov slúžiacich Bohu v Spišskej diecéze v ro-koch 1848 – 1950*. Poprad : vl. n., 2018, s. 61.

HAMRÁČEK, Peter. *Historický schematismus Spišskej diecézy A – K*. Absolventská práca. Spišské Podhradie : Teologický inštitút CMBF UK, 2019, s. 33.

1. R. Schuster a P. Hamráček správne uviedli, že Ferdinand Ferček je pochovaný v jednej z kanonických krypt Katedrály sv. Mar-



PÔSOBENIE PIARISTOV NA SPIŠI V 17. STOROČÍ

Rehoľu piaristov môžeme zaradiť do skupiny rehoľných rádov, ktoré vznikli v období potrident-skej obnovy cirkvi. Je to zároveň posledný rehoľný rád, ktorému bol priznaný takýto status. Zakladateľom piaristickej rehole bol Jozef Kalazanský, ktorý v roku 1597 založil pri kostole sv. Doroty v Trastevere prvú bezplatnú školu s názvom Zbožné školy.¹

V krajinách strednej Európy im k školskej činnosti pribudla ďalšia, rekatolizačná, pretože fundátori ich kolégií od nich očakávali nielen poskytovanie vzdelania pre chudobných či meštianskych chlapcov, ale aj pomoc pri zvrátení výsledkov reformácie na svojich panstvách. Čo sa týka organizácie ich školstva, na počiatku piaristi zachovávali podobný systém školských tried ako jezuiti a používali aj podobné metódy vyučovania ako jezuitskí pátri. No postupom času vyvinuli svoju vlastnú vyučovaciu metódu.²

Pri vzniku piaristického kolégia v Podolínci zohrali dôležitú úlohu dve osoby: provinciál moravských piaristov Onufrius Conti a poľské knieža Stanislav Lubomirski, starosta (kapitán) Provincie 13 spišských miest, ktoré boli od roku 1412 v poľskom zálohu. Stanislav Lubomirski sa o rád piaristov začal živo zaujímať hlavne po tom, ako jezuiti, ktorých pozval na svoje panstvo už skôr, jeho ponuku odmietli a prijali radšej ponuku spišského župana Štefana Csákyho.

Po rozhovoroch s Contim Stanislav Lubomirski prisľúbil, že nechá v Podolínci vybudovať kláštor pre šesťnástich členov piaristickej rehole. Tak tiež prisľúbil aj základinu a aj vybavenie domu so všetkým zariadením. Počas tejto výstavby mali byť piaristi ubytovaní na hrade a pre stavbu budúceho kolégia bol vybraný pozemok, ktorý sa nachádzal na ľavej strane rieky Poprad.³

Dňa 20. novembra 1642 priviedol provinciál moravských piaristov Conti z Lipníka a Mikulova do provizórneho kláštora v Podolínci prvých členov piaristickej rehole, ktorých bolo celkovo osemnásť: traja vysvätení kňazi, päť bratov a desať novicov. Vedením tohto kláštora bol poverený Ján Franco, ktorého ďalšou úlohou bolo aj starať sa o novicov, teda prináležala mu úloha magistra novicov.

Dňa 10. decembra 1642 sa konalo oficiálne otvorenie za účasti predstaviteľov Krakovského biskupstva a kapituly, spišského prepošta Ladislava Hoszútóthyho a samozrejme aj za účasti Stanislava Lubomirského. Počas omše bola prečítaná fundačná listina a po omši krakovský kanonik Sapelius posvätil základný kameň budúceho kolégia a postavil naň drevený kríž. Budúci kostol mal byť zasvätený sv. Stanislavovi, poľskému biskupovi a mučeníkovi.⁴

Piaristická škola bola otvorená dňa 18. júna 1643 a umiestnili ju v priestoroch hradu, kde piaristi aj bývali. V tomto čase prebiehala stavba nového kolégia, preto piaristi otvorili iba prvé dve triedy, a to *scholu legendi* a *scholu grammaticae*. V prvej bol vyučovaním poverený fráter Lukáš od sv. Ludovíta (František Lucas) a v druhej vyučoval páter Augustín od sv. Karola (Augustín Strinboch). V tomto prvom roku do nej nastúpilo až 189 žiakov a jej presný názov znel: *Scholae Latinae scilicet Principiorum et Grammaticae*.

V nasledujúcom období sa podarilo otvoriť aj ďalšie triedy: v roku 1646 triedu syntax a jej prvým profesorom sa stal Glycerius od Všetkých svätých (Glycerius Neumann). V roku 1648 bola otvorená trieda poetiky, ktorej profesorom bol Václav Opadowski a najvyššia trieda rétoriky, ktorej profesorom bol František Martinus, bola otvorená v roku 1651. V roku 1648 sa podarilo otvoriť aj filozofické štúdiá.

Po usadení sa v Podolínci postupovala stavba kolégia pomerne rýchlo. Už koncom júla 1643 sa poda-

1. BIBA, Otto. *Der Piaristenorden in Österreich. Seine Bedeutung für bildende Kunst, Musik und Theater im 17. und 18. Jahrhundert*. Eisenstadt 1975, s. 30.

2. Viac ZEMEK, Metoděj. *Piaristé v Čechách, na Moravě a ve Slezku 1631 – 1950*. Prievidza 1992, s. 102 – 103.

3. Piarista Rend Magyar Tartomány Kőzponti Levéltára Budapest, Acta Domus Podolinensis 1642 – 1923, dob. 1., Lib.5, Archivi Domus nostrae Podoliniensis Liber I. in quo origo, fundatio, accessio, et progressus, imminutio, mutationes, insignio-

res casus, et alia his similia ad statum domus pertinentia, memoria digna, iuxta annorum, quibus aliquid contigit, seriem continentur inscripta. Coeptus hic liber renovari, et in ordinem redigi Anno Domini 1681 Mense Nov., f. 6 – 7 (ďalej ako Archivi Domus nostrae Podoliniensis Liber I.).

4. Archivi Domus nostrae Podoliniensis Liber I., f. 16 – 17.



rilo postaviť základy kostola, kláštora a školy. Situácia sa však zhoršila v roku 1645, keď sa v Podolínci a v jeho okolí začala šíriť epidémia a práce na stavbe oslabli a hrozilo ich prerušenie. V roku 1647 sa však práce naplno rozbehli a v roku 1648 boli práce na škole, kláštore a hospodárskych budovách ukončené. Slávnostné otvorenie nového kolégia sa konalo 28. júna 1648 a 12. júla bola otvorená aj nová škola.

Už v päťdesiatych rokoch 17. storočia malo gymnázium kompletne triedy, a to triedy: parvu, principiu, gramatiku, syntax, rétoriku a poetiku. Okrem nich existovala aj trieda nemecká, ktorá bola vytvorená hlavne preto, aby boli do nej prijímaní nemeckí študenti, ktorí zväčša pochádzali z protestantských rodín na Spiši a tým sa mala dosiahnuť ich konverzia na katolícku vieru. Táto trieda pretrvala až do rokov 1673 – 1674.⁵

Ďalšou významnou udalosťou bolo dokončenie stavby kostola sv. Stanislava v roku 1651. Ten bol vysvätený dňa 20. mája 1651 krakovským biskupom Petrom Gembickým a tým sa aj zlepšila pastoračná činnosť piaristov, keďže od tejto doby mali k dispozícii kostol, v ktorom mohli slúžiť omše, kázať a zároveň aj sponovať.

Jedným z nešťastných dní bol 28. február 1669, keď celý kláštor postihol ničivý požiar, ktorý sa začal šíriť okolo šiestej hodiny večer. Ako píše kronikár, chrám bol od ohňa uchránený, aj časť kláštora a podarilo sa zachrániť aj knihy, ktoré boli prenesené do bezpečnejšieho priestoru.

Významnou udalosťou bolo odovzdanie fary v Spišskej Belej do rúk piaristov v roku 1671, čo malo podľa Stanislava Lubomirského napomôcť k rekatalizácii územia, ktoré patrilo pod jeho správu. Za farára bol vymenovaný páter Glycerus Neumann, ktorého však tentokrát nevymenoval krakovský biskup, ale biskup ostrihomský prostredníctvom spišského prepošta Juraja Bársonya. V tomto čase však piaristi kontrolovali už fary v Hniezdnom a aj v samotnom Podolínci.

Piaristi pôsobili aj v iných mestách Provincie 13 spišských miest, ktoré spravoval Lubomirski. Prvým z miest boli Spišské Vlasy, kde pôsobil páter František od sv. Václava (Ján Alexander Hanácius), na ktorého podľa kroniky zaútočili „heretici“ kameňmi. Okrem neho v Spišských Vlasoch pôsobil

ešte Šimon od sv. Františka a Ján od sv. Kríža. Piaristická misia fungovala aj v Spišskej Novej Vsi, kde pôsobil páter Alexius od sv. Jozefa a aj páter Ján od sv. Kríža. Podobná misia fungovala aj v Lubici, kde najskôr pôsobil páter Šimon od sv. Františka s páterom Jánom od sv. Kríža a po nich tu pôsobil ešte páter Ján Martin od Narodenia Pána, ďalej páter Dominik od sv. Kríža a páter Edmund od Ježiša. Tak tiež so súhlasom spišského prepošta Bársonya piaristi pôsobili aj v Toporci a Krigove, kde mali vplyvať hlavne na obyvateľstvo, ktoré rozprávalo po poľsky a slovensky. Na týchto miestach pôsobil páter Tomáš od sv. Štefana.

V prvých tridsiatich rokoch existencie piaristického kolégia a jeho školy väčšina žiakov pochádzala z českých a nemeckých krajín, z územia Rakúska a aj Bavorska. Prítomnosť českých, moravských a nemeckých študentov bola zapríčinená celkovou situáciou na Morave počas trvania tridsaťročnej vojny. V osemdesiatych rokoch 17. storočia sa situácia zmenila a začína sa objavovať väčšina žiakov, ktorí pochádzali z územia Uhorska. No tento status trval približne do roku 1711, keď sa čoraz viac začína uplatňovať poľský element. Napríklad už v roku 1700 z 365 žiakov bolo až 85 % Poliakov. Vyšší počet poľských študentov je zaznamenaný aj v rokoch 1654 – 1656 v dôsledku švédsko-poľskej vojny.

Významnou súčasťou piaristického kolégia bol noviciát, ktorý tu bol založený hneď po príchode piaristov a v ktorom sa pripravovali budúci rehoľníci. Tí boli odtiaľto vysielaní do iných kolégií. Napr. v roku 1658 odišli odtiaľto novici do Rzeszova, kde založili nové kolégium a podobná situácia sa opakovala aj v roku 1664, keď niekoľko novicov odišlo do Krakova, kde takisto bolo založené nové kolégium.

MONIKA BIZOŇOVÁ
BISKUPSKÝ ARCHÍV SPIŠSKÁ KAPITULA

5. ADAMCZYK, Mieczysław Jerzy. *Szkoły pijarskie w Podolinie i ich związki z Polska 1643 – 1848*. Wrocław 1995, s. 32 – 33.



KOSTOL SV. JOZEFA V ZÁKAMENNOM

V mimoriadnom Roku sv. Jozefa sme v našej galérii venovali pozornosť kostolom s jeho patrociníom. Fotografickú púť zavŕšime v rodisku otca biskupa Jána Vojtaššáka.

Obec Zákamenné je s rozlohou skoro 43 km² a počtom obyvateľov okolo 5 500 najväčšou obcou na Orave. Pre lepšiu územnú orientáciu v plošne rozťahanom intraviláne používajú miestni obyvatelia až pätnásť názvov miestnych častí. Obci dominuje dvojvežový farský kostol Nanebovzatia Panny Márie z prelomu 19. a 20. storočia. Jeho dostupnosť je pre obyvateľov vzdialenejších miestnych častí (napr. Oravice, Mrzáčka, Vyšný koniec) sťažená. Preto sa veriaci na sklonku tisícročia (1996 – 2000) rozhodli pre výstavbu nového Božieho stánku a zasvätili ho sv. Jozefovi – ochrancovi kresťanských rodín.

LUBOMÍR KALAVSKÝ



FOTO: L. KALAVSKÝ

STAŇTE SA NAŠÍM PRISPIEVATEĽOM

DEJE SA VO VAŠEJ FARNOSTI ČI V SPOLOČENSTVE NIEČO PODNETNÉ?

DAJTE O TOM VEDIET!

NAPÍŠTE NA CASOPIS@KAPITULA.SK.

AK CHCEŠ DOSTÁVAŤ ČASOPIS PRIAMO DO SVOJEJ SCHRÁNKY,
DAJ NÁM TO VEDIET NA CASOPIS@KAPITULA.SK

NÁJDETE NÁS AJ NA FACEBOOKU.